

Terugblik concerten Liubov Titarenko uit Oekraïne op 22 en 29 mei 2022

Natuurlijk zijn we direct ingegaan op de vraag of wij, Museum Geelvinck, benefiet-concerten zouden willen organiseren voor deze zeer begaafde gevluchte Oekraïense musicus, Liubov Titarenko. Met de opbrengst helpt ze haar vrienden in Oekraïne. De opbrengst van de concerten gaat namelijk naar een initiatief van een met de klavecijniste bevriende politicoloog, Mykola Davydiuk. Hij heeft een netwerk opgezet tussen verschillende bakkerijen in kleine dorpen waar het Russische leger is verdreven. Het brood dat die bakkerijen kunnen bakken, wordt niet verkocht aan de regionale bevolking, maar uitgedeeld. Er zijn kosten verbonden aan het bakken en rondbrengen van het brood. De opbrengst van de concerten van Liuba gaat voor een deel naar deze bakkerijen. Dat laatste wordt door de kantoormedewerkers van Davydiuk gedaan, in hun eigen auto's.

Het lukte ons in korte tijd twee concerten te organiseren, het eerste op 22 mei j.l. in de Geelvinck Salon in het Luther Museum te Amsterdam en het tweede in samenwerking met "Cultuur aan de Dommel" op 29 mei in De Oude Pastorie uit 1914 in het Brabantse Gemonde waar een muselaar (gebouwd door Walther Maene in 1977) van Museum Geelvinck in bruikleen staat. Ondergetekende was bij het laatst genoemde concert en vertelt er graag iets over.

We werden hartelijk ontvangen door gastheer en gastvrouw Axel en Kiny Wenstedt - Hinlopen en de klanken van het klavecimbel kwamen ons al tegemoet, Liubov was nog even aan het inspelen. De Oude Pastorie was daarna afgeladen vol, uitverkocht!

Liubov Titarenko is een leuke, heel enthousiaste en bevlogen klavecijniste die bij de top van klavecijnisten in Oekraïne hoort. Ze neemt je mee in elke noot die zij speelt en weet het klavecimbel en de muselaar te laten zingen en swingen.

Iets meer over Liubov Titarenko. Ze werd geboren in Dnipropetrovsk in 1986. In 2010 studeerde ze af als Master of Art aan de pianoafdeling van de Nationale Muziekacademie van Oekraïne, Peter Tchaikovsky, in Kiev als student van Alexander Lysokon. Ze studeerde postdoctoraal klavecimbel tussen 2010 en 2013 aan de afdeling Oude Muziek van NMAU bij professor Svitlana Shabaltina.

Liubov nam deel aan cursussen bij Alexei Liubimov, Christopher Stenbridge, Andreas Staier, Aline Zylberajch-Gester, Jean Rondeau, Patrick Ayrton en Richard Egarr. Daarna won ze op gerenommeerde competities in binnen- en buitenland prijzen en is ze een graag geziene solist in diverse orkesten. Ook nam ze deel aan het Oude Festival voor Muziek in Utrecht.

Op het programma stonden werken van Louis Marchand (1669-1732), Girolamo Frescobaldi (1583-1643), een anonieme Oekraïense componist (1770), Jean-Philippe Rameau (1683-1764), Johann Sebastian Bach en Dmytro Bortniansky, een Oekraïense componist die leefde van 1751 tot 1825.

Omdat we naast de klavecimbel in 1977 gebouwd door Frank Hubbard en Goop Sterkman, door Onno Peper zeer fraai gerestaureerd in 2020, ook een muselaar ter beschikking hadden, speelde Liubov op dit instrument met het fraaie opschrift, "C'est le ton qui fait la musique" een stuk van Frescobaldi. Het virginaal werd in alle landen gebouwd, de muselaar is er een variant van en typisch voor de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden. Johannes Vermeer beeldde het vaak op zijn schilderijen af. Deze muselaar is een kopie van een Vlaams instrument anno 1650 (Couchet, Antwerpen).

De klavecimbel heeft een barokke Kirnberger stemming, de muselaar een (Renaissance) middentoon stemming.

Eigenlijk werd de toon al direct gezet doordat Liubov achtergronden en wetenswaardigheden vertelde bij elke compositie en daarmee verbinding met het publiek maakte en vice versa, zonder nog maar één noot gespeeld te hebben. Het was echt plezierig om op deze manier meegenomen te worden in een concert, achtergronden van een componist te horen, weetjes van het te spelen stuk en daarna ook nog eens elk stuk die touch meegeven zodat het hele concert heel levendig en licht van toon klonk.

In Oekraïne is de klavecimbel een zeer populair instrument, sinds 1995 bestaat de klavecimbelklas aan de Nationale Tchaikovski Muziekacademie in Kiev. Deze klas werd opgericht door de beroemde Oekraïense pianiste en klaveciniëte Svitlana Shabaltina, die het hoofd is van de klavecimbelklas. In 2000 werd aan het conservatorium de afdeling Oude Muziek geopend en werd de klavecimbelklas een belangrijk onderdeel daarvan. Sinds 1995 heeft Svitlana veel geweldige klaveciniëten lesgegeven, waaronder 'onze' Liubov Titarenko. Het klavecimbel is zo populair dat het door veel conservatoriumstudenten als tweede instrument wordt gekozen.

Over de twee Oekraïense componisten het volgende. Dmytro Bortniansky (1751-1825) was een vooraanstaand componist en dirigent. Zeer bekend werd hij om zijn liturgische koorwerken waarin hij eeuwenoude tradities van de Oekraïense koormuziek wist te verbinden met de laat 18e-eeuwse Europese muziek. De invloed van Oekraïense volksliederen is duidelijk waarneembaar in deze werken. In de Sonata B-Dur die Liubov speelde was dat heel duidelijk te horen en moesten wij als publiek moeite doen om niet mee te swingen met haar vrolijke spel. Je zag als het ware de arrensleeën met belletjes voorbijkomen.

De componist die als anoniem aangeduid is heeft Liubov per toeval gevonden toen zij in het Nationaal Museum in Kiev was. Daar lag een manuscript dat haar meteen intrigeerde en dat ze, zo bleek, kon downloaden. Ze heeft een Suite, "Galaganavisky vertep" uitgekozen en er zelf versieringen bij gearrangeerd en dit wonderschone werk voor ons gespeeld. Op dit e-adres is het manuscript vrij te downloaden: <https://www.tmf-museum.com/sokirinskij-vertep>

Gebruikelijk bij een terugblik is om dieper in te gaan op de muziek, achtergronden en speelwijze van de musicus. Over de speelwijze van Liuba kan opgemerkt worden, dat je kunt horen dat alle authentieke kenmerken van het klavecimbelspel waar Nederland als oude muziekcentrum befaamd om is geworden, ook in Oekraïne in 25 jaar zijn onderwezen, waardoor de aansluiting van Oekraïne aan de West-Europese cultuur voelbaar is (in sommige Oost-Europese landen was dat veel later en in mindere mate het geval).

Ik laat het bij een sfeerimpressie. Tijdens de pauze en na het concert is er heel enthousiast en geïnteresseerd gereageerd door publiek en Liubov, waardoor leuke gesprekken ontstonden en ieder vervuld van warmte en enthousiasme later huiswaarts ging. Het is eigenlijk zo leuk om met publiek rondom de instrumenten en musicus te zitten, gevoelsmatig contact te hebben, zowel in de pauzes als tijdens het concert.

Over warmte en enthousiasme gesproken, haar naam Liubov, Liuba in de wandeling, betekent Liefde. Wie weet mede door dit gevoel van warmte, liefde, verbinding dat de concertgangers spontaan naast het kopen van hun kaartjes een hele forse extra bijdrage doneerden aan het doel waarvoor Liubov ook dit concert speelde, het uitdelen van gratis brood aan de bevolking in Oekraïne, daar waar het zo nodig is.

Paul Couturier van de organiserende Stichting Cultuur aan de Dommel dankte Liubov voor haar fijne concert, de gastheer en gastvrouw en het publiek hartelijk en reikte prachtige welverdiende bloemen uit. Hij benadrukte nog eens waar Cultuur aan de Dommel voor staat: "Stichting Cultuur aan de Dommel wil met cultuur mensen verbinden en vermaken" en dat is zeker gelukt.

Ik hoop van harte dat Liubov nog vaak uitgenodigd zal worden bij collega's om benefietconcerten te kunnen komen spelen. Haar persoonlijkheid, muzikaliteit en omstandigheden verdienen dit zeer. Aanbevelingswaardig dus!

Annelies Rhebergen
Museum Geelvinck

